

Les plus anciens documents linguistiques de la France
Corpus : (docAlpM)
Responsable du corpus : Martin Glessgen
Édition de la charte : Paul Meyer

docAlpMo35

Édition critique

1552.

Type de document: Compte.

Objet: Compte municipal de Puget-Théniers relatif à la fortification du château du Puget, tenu par Augustin Tardelh, trésorier.

Auteur: Augustin Tardelh, trésorier de Puget-Théniers.

Rédacteur: Commune de Puget-Théniers.

Support: Ces comptes occupent les neuf premiers feuillets d'un cahier de dix-huit feuillets, dont les neuf derniers sont restés blancs. On y a annexé anciennement un petit cahier de quatre autres feuillets contenant d'autres comptes également relatifs à la fortification du Puget, mais se rapportant à une date un peu antérieure, la fin de 1551 et le commencement de 1552.

Lieu de conservation: Archives de Puget-Théniers, CC 23.

Édition antérieure: Meyer, 1909, p. 578-583.

Transcription de la charte

1 S'ensegue tot ce que s'es paguat per la fortiffication et reparation dal castel dal Puget en ensequon de una letra a la present comunitat mandada per monseg^r mons^r lo grant prior de Barleta, capitani de la fortalessa de la cité de Nissa et de tota la Terra nova ^[i], ay paguat, ieu Augustin Tardelh, tresaurier de ladicte comunitat, de sen ^[ii] que deu? dicta comunitat de las messadas passadas, et de mandato de mons^r de Symen?, cappitani dud. castel, que a la chargo de la dicto fortiffication, et de l'an 1552· **2** E premierament, lo 2 jor de may, ay exporsat ^[iii], per comandament dal susd. mons^r lo cap., a mestre Johan Anthoni lo fustier, per tres seralhos, l'una per la porta de la falsabraya, la secunda per la porta de la monetion?, et la tersa per la porta de la Fariniera, vid. florins tres et miech, f. ·iij. 1/2· **3** Item, lo 5 de maii, ay exborsat a mons^r lo prior de Sant Agustin, per noranto una et miega sacados de gip, de mandat deld. capitani, f. ·xv., g. ·iij.· **4** Item, per fayre tirar led. gip, per crainta de la plueya, dans los Augustins, g. ·iij.· **5** Item, plus, per cinq dozenas de taulos et tres per cubrir les jaynos de la plataforma ^[1], a sept quars la taula, ay pagat flor. nou, grosses dos et ung quart, f. ·ix., g. ·ij., q. ·j.· **6** Item, lo 6 de maii, por dos cuns agus de rore per clavelar las taulos qui cubre las jaynos de la plataforma, a ·v. gros e dos quars l'un, ay pagat g. ·xj.· **7** Item, lo 14 de mai, ay pagat a mestre Johan Anthoni lo fabron, tant per ferre quant per asier quant per la fayson de dos destrales per la monution del castel, g. ·viij. 1/2· **8** Plus, per los amolar quant per los manegues, q. ·v.· **9** Item, lo 15 de maij, ay exborsat, per dos jaynos que sostenon lo gabion de la plataforma, flor. dos et grosses siey· f. ·ij. 1/2· **10** Plus, per lo port de dichos jaynos de la villa al castel, g. ·vij., q. ·j.· **11** Item, plus ay exborsat per

cent sestiers de causiea a Honorat Jarbayron?, a ·v. quars le sestier, per fayre lo parapiech de falsa braya, que monto flor. des et grosses sinq, f. ·x., g. ·v. **12** Item, lo 6 de jung, per dos jaynos que sosten lo gabion de desus la torre, f. ·iiij., g. ·v. **13** Item, per lo port de dichos jaynos portadas de la villa al castel, g. ·viiij. **14** Item, lo 7 de jung, per tres jaynos de gip blanc per enblanchir? la cambra nova, g. ·vj., q. ·iiij. **15** Plus, lo 9 de jung, per cinquanta sacados de gip per fayre lo gabion de la torre et autros causos nessessarios, f. ·viiij., g. ·iiij. **16** Item, per fayre tirar lodit gip dedans Sant Agustin, per paor de la plueya, g. ·ij., q. ·j. **17** Item, lo 15 deld. mes, per tres lieuras de senepes per clavar les pilliers qui sosten la cobertura de la barbacana de lad. torre, vz. g. ·iiij., q. ·ij. **18** Item, plus per demiey cent d'agus per clavelar las latos dal cubert de la bargocana ^[2] de la torre, g. ·ij. **19** Item, lo 17 deld. mes, per dos parelhs d'omes per portar d'ayga, g. ·xj. **20** Item, lo 29 de jung, per lo port dal fromages sandes de Nissa sus aysit al Puget, g. ·v. **21** Item, lo 2 jort de julhet, per tres selclas per religar la gagnona ^[iv] per trespasar l'ayga, g. ·ij., q. ·ij. **22** Item, plus, per de clavels per la porta de la Fariniera, g. ·ij., q. ·ij. **23** Item, lo 18 de julliet, per reffayre ung pich et autre ferrament per rompre la rocha de l'escarpa de la muralha des ^[3] falsabraya, g. ·vj. **24** Item, lo permier jort d'ahost, per ung bilhon de noguier per fayre los cavalès de dos falconels, g. ·viij. **25** Item, per lo port de la fustalhas deld. cavallès, g. ·vj. **26** Item, per una outra pessa de noguier per fayre las cambos deld. cavalès et per lo port, g. ·v., q. ·iiij. **27** Item, lo 13 d'ahost, per los agus de la porta de la Carboniera?, g. ·ij. **28** Lo 25 dudit mes d'ahost, per ·x. selcles per los vaysels de la monition deld. castel, quant per las amarinas ^[v], g. ·iiij. z. **29** Lo 26 d'agost, per ·v. autres selcles per losd. vaysels, g. ·j., q. ·iiij., p. ·j. **30** Item, lo 15 de septembre, per dos selcles de rore, g.

·j· **31** Item, plus, per ·v· grans selcles de [...] ^[4] per los granz vaysels, g. ·xij. 1/2· **32** Item, per d'amarinas, q. ·iiij· **33** S'ensegue sen que ieu ay exborsat als mulatiers que an acampat ambe las bestos, tan causina, gip, hanona et aygo, al castel susd.· **34** Et primo, lo 5 de maii, ay exborsat per lo port de quatre mullos que an acampat lo gip dal peiro? de Sant Augustin, a siey grosses per mullo, que monton, vz f. ·ij· **35** Lo 6 de maii, per la ^[5] jornadas de quatre mullos que an portat deld. gip de Sant Augustin al castel, f. ·ij· **36** Lo 7 de maii, hosi per quatre mullos per lod. gip, f. ·ij· **37** Lo 10 de maii, per la jornada de dos mullos que au portat la resta deld. gip, f. ·j· **38** Lo 11 de maii, per la jornada de tres mullos que an portat de causina al castel, f. ·j. 1/2· **39** Lo 12 de maij, per la jornada de tres mullos per portar dicha causino per le parapit de falsabraya, f. ·l. 1/2· **40** Lo 13 de maii, per la jornada de tres mullos como dessus, vz f. ·j. 1/2· **41** Lo 14 de maii per la jornada de dos mullos que an tirat la resta de la dicha causina et deriera?, f. ·j· [...] **42** S'ensegue la jornadas dals mestiers, tan massons que fusties, que an fach la factura dald. castel dal Puget e manobres· **43** Et primo, lo 2 jort de maij, per dos jornadas de dos homes que an romput la rocha per fayre l'escarpa de la muralha de las ^[6] falsabraya, g. ·vij· **44** Lo 4 de maij per una jornada de mestre Mathieu, masson, que a mes dos grossos jaynos desus la muralha per fortificar ^[7] la plataforma, g. ·vij. 1/2· **45** Item, per dos jornadas de dos homes que an servit lod. mestre Mathieu en sen que es estat nessessarii, a tres sous e demiey per home, g. ·vij· **46** Lo 5 de maii, al dit mestre Mathieu, per une jornada que a levat la velha cuberta de la plataforma, g. ·vij. 1/2· **47** Item, per lo jornada de ung home que a servit lod. mestre, g. ·iiij. 1/2· **48** Lo 6 de maii, per la jornada de ung home que a gitat fora del dit castel la vielha cuberta de la plataforma, g. ·iiij. 1/2· **49** Lo 11 de maii, per una

jornada de mestre Mathieu que a comensat a cubrir de novel la
plataforma g. ·vij. 1/2· **50** Item, per una jornada de Peyre Legier que
a servit lod. mestre Mathieu, g. ·iiij. 1/2· **51** Lo 12 de maii, per una
jornada de mestre Mathieu que [a] enbochat et reparat las
canonieras desus la plata forma, g. ·vij. 1/2· **52** Lo 16 de maii, al
susd. mestre Mathieu, per una jornada que s'es afanat sus la
plataforma e per fayre la plaso? desus la muralha per fayre lo
gabion, g. ·vij. 1/2· **53** Lo 17 de maii, per una jornada de mestre
Mathieu, que a comensat lod. gabion, g. ·vij. 1/2· **54** Per la jornada
de una frema ^[8] que a servit lod. mestre g. ·j., q. ·iiij· **55** Lo 18 de
mai, per la jornada de mestre Mathieu que a fach ald. gabion, g. ·vij·
56 Item, per una jornada de una fremo que l'a servit, g. ·j., q. ·iiij·
57 S'ensege las jornadas de mestre Pons, fustier de Lanson, e de son
filh, que an fach en fayre los cavalès a montar los dos falconels, que
prenon per jort, entre li et son fils, grosses treze· **58** Primo, le
permier jourt del mes d'ahost ^[9] que a comensat als cavalès per
montar losd. dos falconels, tan per sa jornada deld. mestre quant de
son filh, g. ·xiiij· **59** Lo 2 jort d'ahost per una altra jornada das
susd. en los dos cavalès, g. ·xiiij· **60** Lo 8^{me} d'ahost, per una autre
jornada que an acabat de montar losd. falconels g. ·xiiij· **61** S'
ensegue sen que avem exborsat sive paguat a mes^r de Symend?,
capitani dal castel dal Puget desusd., en la factura dald. castel,
despueys que non aven agut polliza dal non de decembre 1551 dal
nostre sendegat, vz de Johan Arnaut Porcelli? et de Gabriel
Porcelli?· **62** Et primo, lo nou de decembre, ieu Anthoni Audebert,
thesaurier de la fatura dald. castel, de mandat dal sobredis, messurs
sendegues Porcelli? Arnaud, et Gabriel?, per dos jornadas a mestre
Mathieu Borrel, gipier, vz lo meeres et lo jous, per adobar lo cubert
de la platoforma, g. ·xv· **63** Item, per la corda dal pont levadis et la

corda de la sisterna, tan dal canche quant per la fatura, vz flor. dos, grosses des, f. ·ii., g. ·x.· **64** Item, per ung sestier de gip quant per lo port de la villa al castel, per la susdito obra, vz g. ·ij.· **65** Item, lo dit jort 9 de decembre, a mestre Boniffay, fabre, quant lod. mestre Mathurin anet reparar lo cubert, per de senepos baylados a mons^r de Villeta, g. ·xvij., q. ·j.· **66** Item, lo permier de febvrier s'es exhorsat et paguat al mulatier de mons^r de Glan^[vi], per dos jornadas ambe dos mullos, per portar de gip en castel, f. ·ij.· **67** Item, per la compra dald. gip ay pagat f. ·iiij.· **68** Item, per la Fariniera s'es comprat quatre tounetos? que coston g. ·iiij.· **69** Item, ay paguat per una dozena de taulos, que monton f. ·ij., g. ·ij.· **70** Item, per lo port de dictos taulos, g. ·j. 1/2· **71** Item, per fayre netegar la torre dald. castel per metre la monicion de la podro, g. ·x.· **72** Item, per d'agus a pagat dict tresaurier g. ·ij.· **73** Item, lo 14 de fevrier, per dos jaynos comprados de mestre Augustin Tardelli per la platoforma, et tan per la dicta compra que per lo port, f. ·vij.· **74** Lo dit jort ay exborsat a mestre Mathurin Borrel, gipier, per sieys jors, sive jornadas ·vj., fachos ald. castel, monton flor. tres, grosses nou· f. ·iiij., g. ·ix.· **75** Item, lod. jort, per sieys jornadas de travalhadors, tant per servir lod. mestres et plantar malhers^[10], f. ·j., g. ·vj.· **76** Item, lo 21 de fevrier, s'es exhorsat a mestre Boniffay Arnaut, fabre, tan per pallamellos, goffons et ung cumascle per lod. castel, tot enclus, f. ·iiij., g. ·iiij.· **77** Item, a mestre Honorat Luponis, lod. jort, per d'agus de rore, f. ·j.· **78** Item, a Bonaterra, grosses tres per una jornada, g. ·iiij.· **79** Item, quars dos a mos^r de Villeta, per d'agus, q. ·ij.· **80** Le 29 de april s'es exborsat per d'agus, per fermer las seralhos de castel, g. ·j.· **81** Item lodit jort s'es exborsat a mos^r de Valleta, tan per dos homes et quatre fremos, quals an estat cinq jors, los homes a rason de grosses tres et demiey per jort, las fremos a rason de sept quars

per jort, que monton tot f. ·v., g. ·ix.·

Notes de transcription

[1] Ou *froma*.

[2] *Sic*.

[3] *Sic*.

[4] *rore* raturé et remplacé par *serezie*?

[5] *Sic*.

[6] *Sic*.

[7] Ou *frotificar*.

[8] *frema*, et plus bas *fremo*, forme habituelle, mais on lirait plutôt *fema*, *femo*.

[9] Écrit, ici et plus loin, *dahost*.

[10] Lecture douteuse. Mistral enregistre *maiero*, bois de construction, poutre, longue perche.

Notes linguistiques

[i] Nom qui était donné au comté de Nice depuis son acquisition par le duc de Savoie en 1388.

[ii] Pour *cen*, forme niçoise: prov. mod. *ce*, anc. prov. *ço*, *so* (Mistral, CE).

[iii] Pour *exborsat*.

[iv] Ce mot veut dire truie (Mistral, GAGNOUNO).

[v] «*Amarina*, osier jaune, scion d'osier» (Mistral).

[vi] Serait-ce l'évêque de Glandèves? Il y a *Glan*, sans signe d'abréviation.